

تحزب در جناح راست، دستاورد اصلاحات

گفت و گوی خبرنگار روزنامه کار گزاران با محمد توسلی رئیس دفتر سیاسی نهضت آزادی ایران

۱۳۸۷/۲/۲۳

تبدیل ستادهای رایحه خوش خدمت به یک حزب سیاسی و تشکیل حزب نواندیشان توسط آقای امیر محبیان که هر دو در درون جناح راست رخ داده‌اند را می‌توان مجموعاً اقدامی مثبت و در راستای تقویت فرهنگ تحزب در کشور دانست. بی‌شک تقویت و توسعه فعالیت حزبی و تشکیلاتی می‌تواند زمینه‌ساز برقراری دموکراسی در کشور باشد. اصل ۲۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، فعالیت احزاب و انجمن‌های صنفی را حتی بدون اخذ پروانه فعالیت از کمیسیون ماده ۱۰ احزاب، علی‌الطلاق آزاد دانسته است. از سوی دیگر، در قانون احزاب مصوب مجلس اول شورای اسلامی و به‌رغم اعمال برخی تغییرات در آن، هنوز هم طبق این قانون فعالیت احزاب در کشور آزاد است و برای این کار نیازی به اخذ پروانه از کمیسیون ماده ۱۰ وجود ندارد.

آنچه این روزها به عنوان ضرورت اخذ پروانه فعالیت احزاب مطرح است، تنها برای کسب شخصیت حقوقی توسط احزاب است و این مسئله پیش‌شرطی برای فعالیت احزاب و انجمن‌های صنفی که در قانون اساسی بر آن تاکید شده، نیست.

با این حال و با وجود تصریح این قوانین، افرادی پس از انقلاب در راس وزارت کشور قرار گرفتند که در اقلیت مطلق مجلس خبرگان قانون اساسی بودند اما به سبب مخالفت با احزاب، اجرای قوانین مربوط به آن را مرتب به تعویق می‌انداختند.

همین مقاومت در برابر اجرای قوانین مربوط به احزاب و تجربه تحولات دهه‌های ۶۰ و ۷۰ بود که باعث شد گفتمان توسعه سیاسی و متشکل‌کردن مشارکت‌های سیاسی و اجتماعی مردم در قالب احزاب و انجمن‌های صنفی به گفتمان غالب بدل شود. این تغییر گفتمان و الزامات فعالیت سیاسی هم بود که باعث شد حتی آنهایی که پیش از دوم خرداد هیچ اعتقادی به حزب و اصل تحزب نداشتند، محافل و گروه‌های خود را تبدیل به احزاب رسمی کردند. نمونه شاخص این مسئله تبدیل هیات‌های موثفه اسلامی به حزب موثفه اسلامی بود.

در واقع اتفاقی که پس از دوم خرداد در جامعه سیاسی ایران افتاد، این بود که علاوه بر اصلاح‌طلبان، حتی آن دسته از نخبگان و عقل‌گرایان جناح راست نیز آگاه شدند که برای حضور اجتماعی باید به

صورت تابلودار و با شناسنامه فعالیت کنند و از این‌رو تشکیل احزاب در این جناح نیز باب شد. اگر به خاطر داشته باشیم تا همین چند سال پیش بود که بسیاری از افراد عدم عضویت خود در احزاب و گروه‌های سیاسی را به عنوان یک ارزش مطرح می‌کردند اما این امر در شرایط کنونی شاید در برخی موارد یک واقعیت باشد اما دیگر ارزش نیست و این از دستاوردهای انقلاب اسلامی و جنبش اصلاحات است که طی یک فرآیند در سه دهه گذشته روی داد. از این روست که بنده معتقد هستم برخلاف برخی اظهار نظرات که نگاهی مطلقاً منفی به تحولات سه دهه اخیر دارند و به رغم تمام افت و خیزها و کاستی‌ها، فرآیند اصلاحی ایران رو به تکامل و پیشرفت است.

همچنین تجربه کشورهایی که توانستند دوران گذار به دموکراسی را با موفقیت طی کنند هم نشان می‌دهد که طی این مسیر جز توسط تقویت احزاب، تربیت افراد در درون احزاب و پاسخگو بودن احزاب در قبال مسوولیت‌ها میسر نیست.

امروز همه به این نتیجه رسیده‌اند که دستیابی به توسعه و دموکراسی بدون تقویت انجمن‌های صنفی، مدنی و احزاب، بی‌معناست و به عبارت دقیق، راه دموکراسی از توسعه احزاب می‌گذرد. حرکت جناح راست به سوی فعالیت حزبی و به‌خصوص اینکه آقای احمدی‌نژاد و دوستانشان از ضدیت با تحزب و اعتقاد به اینکه احزاب ضد اسلام هستند، به این نتیجه رسیده‌اند که باید از حالت محفلی خارج شده و به صورت یک تشکیلات شناسنامه‌دار حزبی در بیایند هم در چارچوب همین فرآیند قابل تحلیل است.

نهضت آزادی ایران به‌رغم آنکه خود از داشتن پروانه فعالیت حزبی به دلایلی که همگان از آن آگاهند، محروم است، اما همواره از توسعه تحزب در ایران به هر شکل ممکن و در هر جناح سیاسی استقبال کرده است.

بنده اطمینان دارم با وجود احزاب متعدد و فراوان در کشور، به سبب اینکه این احزاب غالباً در اهداف با یکدیگر همپوشانی دارند، آنها اندک اندک در یکدیگر ادغام خواهند شد و ما در کشورمان در آینده از چند حزب پر قدرت حرفه‌ای برخوردار خواهیم شد؛ فرآیندی که شاید زمان بر باشد اما اجتناب‌ناپذیر است.